

שיעורי ליל הסדר:

במצה יש ענין להדר אם אפשר ולאכול ב' כזיתים בהתחלה וכן ב' כזיתים באפיקומן (אחד לשם מצוה ואחד זכר לק"פ הנאכל עמה) ועוד כזית לכורך. וכן במרור יש כזית ושוב כזית בכורך.

שיעור חזון איש בכזית הוא 55 סמ"ק בדאורייתא, ו33 סמ"ק בדרבנן.

מצה בזמן הזה דאורייתא, ורק כזית אחד. כל המנהגים ושאר הדינים אינם יותר מדין דרבנן. מרור בזמן הזה דרבנן.

לכן, בכזית הראשון של מצה יש ענין להדר ולאכול לפי שיעור החזון"א 55+33 סמ"ק, ויש אומרים שרק המברך עורך הסדר ינהג כן, ולא שאר המסובים. נכון וראוי שגם אם מעוניינים לנהוג כך אחרים שאינם עורך הסדר, רק הגברים יחמירו בזה ולא הנשים והקטנים.

ושאר הכזיתים הם לפי 33 סמ"ק בלבד. דהיינו אפיקומן למחמירים לאכול ב' כזיתים זה רק 66 סמ"ק.

המידות הן בנפח ולא במשקל, כלומר שלפי מצות דחוסות ששוקלות יותר אבל נפחן מועט, צריך חתיכה גדולה יותר, ואם המצה אוורירית שנפחה יחסית רב מספיק חתיכה קטנה יותר, אף ששוקלת פחות. לפי מדידות אשר עשיתי בעבר במצות שלנו יש בערך חפיפה בין יחס המשקל לנפח. לפי מה שהיה באותה שנה במצה שלמה היו ב' כזיתים של 33. וחצי מצה היה כזית (לשיעור דרבנן). ויתכן כמובן שהמכונה תשנה את המידה וממילא את המשקל והנפח של מצה בודדת.

בנוגע לאווירים הקטנים שהם התפיחה הטבעית של הבצק הנאפה, ולא בועה גדולה (שבלא"ה אסורה במצה בפסח), יש דו"ד בפוסקים, ולמעשה כפי הנפסק במשנ"ב זה חלק מהפת כי זוהי הצורה שלו, ואי"צ לצמצם אותם כאשר משערים את הנפח (במשקל זה מבוטל בהכרח, וכנראה חלק מההשוואה שנוצרה ביחס המשקל והנפח זה אחרי שבנפח כן מחשיבים את האווירים ובמשקל לא).

אולם, מי ששורה מצה במים או במרק, בכוונה כי קשה לו ללעוס, או בלי כוונה. שיעור הכזית שלו הוא לפי המצה עצמה, ולא לפי מה שהיא תפוחה מהמים.

למעשה –

בכזית ראשון, במצה אחת ועוד חומש מצה, יש ב' כזיתים. בכורך, בחצי מצה יש כזית. באפיקומן במצה שלמה יש ב' כזיתים.

בחסה, יש לקחת למרור וכן לכורך עלה גדול או שנים שלושה עלים קטנים, עד שיעור כמו חצי מצה בנפח.

שיעור שתיית כוס –

הכוס צ"ל רביעית ואז מספיק שתיית רובה, ולפחות מלוא לוגמיו. אבל אם הכוס גדולה יותר מרביעית, לכתחילה ג"כ צריך שתיית רובה, או לפחות רביעית ממנה אם זה פחות מרובה. לכן ככל שהכוס קטנה יותר עדיף שלא יצטרכו לשתות הרבה. ומי שיש לו כוס גדולה עדיף שישתה יין קל ומיץ ענבים. לא להקפיד ע"ז לנשים וילדים, אלא מלוא לוגמיו או רוב רביעית בלבד בכל כוס.

שיעור רביעית לפי החזון"א הוא 150 סמ"ק, ולשיעור הקטן 86 סמ"ק. רוב הגביעים שלנו גדולים בהרבה משיעור החזון"א, ויש שקטנים ממנו אבל גדולים בהרבה מהשיעור הקטן (110 הגביע של אאזמו"ר, 120 הגביע של אביו, שהח"ח היה מקדש בו).

סדר ג' המצות –

בברכת "המוציא" אוחזים את כל הג' מצות, ב' השלמות והחצויה שביניהן, כדי שיהיה "לחם משנה". בברכת "מצה" אוחזים את העליונה והחצויה בלבד, כדי שיהיה לחם עוני, דרכו בפרוסה. ואוכלים משתי העליונות את הכזיתים הראשונים של המצוה. עדיף לחלק משתיהן (לא רק מאחת מהן) למי שצריך לקבל, שיהיה גם מצה מהברכה וגם מצה של לחם עוני, וכמובן אם יש צורך להשלים לכזית, משלימים משאר מצות שמחוץ לג' מצות.

ל"כורך" משתמשים בשלישית, ומחלקים כנ"ל, ומשלימים כנ"ל.

ל"צפון" משתמשים בחצי האמצעית שהוצפן ביחץ, ומחלקים ומשלימים כנ"ל.

מתי לא לדבר –

אחר נט"י ל"רחצה" אין לדבר עד אחרי כורך, שהרי אקב"ו על מצה כולל גם כורך, ואקב"ו על מרור כולל ג"כ כורך. אבל בדיעבד אחרי כזית מצה ראשון אין להקפיד אם שח (ליטול שוב או לברך שוב). לא להקפיד ע"ז לנשים וילדים.

רצוי לא לדבר גם אחרי "ורחץ" עד אחרי כרפס, ובדיעבד אין להקפיד.

ובכלליות היות וכל רגע אפשר לקיים מ"ע חיובית של סיפור יצי"מ, אין ראוי לבטלה בבזבז זמן ומילים. (וגם אם מאיזו סיבה מתעכב "קדש", ברגע שזה לא "מראש חודש" ולא "מבעוד יום" כבר אפשר לקיים מצות סיפור, ואי"צ להמתין דוקא ל"מגיד" לקיים מצוה זו). ולא להקפיד ע"ז לנשים וילדים, כי האווירה הנעימה עושה חוויה חיובית וזה העיקר לזכרון לדורות.